

A HORGÁSZTURIZMUS: LEHETŐSÉGEK ÉS DILEMMÁK

Székely Andrea

Absztrakt: A turizmus különböző termékei közül a horgászturizmusra csak néha-néha fordul nagy figyelem. Mindemellett nem szabad elfeledkezni arról, hogy Magyarország természeti adottságai e tekintetben igen gazdagok: hazánk két fő folyója a Duna és a Tisza, különféle tavaink, illetve a Tisza XIX. századi szabályozásából visszamaradó Tisza menti holtágak kitűnő alapot nyújtanak a horgászathoz illetve a horgászturizmus kialakításához. A turizmus lehetőséget kínál minden településnek, területnek a természeti erőforráson történő fejlesztésre. A kutatás célja kettős: bemutatni a horgászturizmus kevés számú definícióját és elhelyezni azt a turizmus rendszerének egészében. Majd pedig rávilágítani néhány metodológiai problémára, mely a horgászturizmus kutatása közben gyakran felmerül.

Abstract: Among the tourism possibilities the angling tourism is a little neglected. However, Hungary's possibilities in this issue are quite rich. Hungary has two big rivers, the Danube and Tisza, in addition there are several lakes, and we do not forget to list the numerous oxbows there were create in the XIXth century during the river control of Tisza. Tourism is an option to take advantage of this potential. Each city, region and country has the possibility to use it in his development ideas. The research aim is double: At first, to show the problems of the definition of angling tourism, and of angling tourist in the tourism system.

Kulcsszavak: horgászturizmus, definíció, aktív turizmus, ökoturizmus, turizmus rendszere

Keywords: angling tourism, definition, active tourism, ecotourism, tourism system

1. Bevezetés

A horgászturizmus egy kicsiny szeletét képezi a turizmusnak. Hazánkban viszonylag kevés kutatás, publikáció jelent meg róla, noha szerepe hazánk természetföldrajzi adottságaira alapozva jóval nagyobb is lehetne, nemcsak az ország egy-egy tájegységéhez kötődően, hanem akár országos viszonylatban is. Több definíciós és metodológiai probléma is felmerül azonban, amikor a horgászturizmushoz kapcsolódóan kutatásokat kívánunk végezni. A cikk célja körüljárni a horgászturizmus egyre bővülő nevezékτανát és elhelyezését a szakirodalom tükrében. Rávilágítani olyan, részben már jól ismert tényekre, illetve újdonságokra, melyek nehezítik a horgászturizmushoz kapcsolódó kutatásokat, illetve felvillantani a horgászturizmus kapcsolódási pontjait a vidéki turizmushoz, s végső soron a vidékfejlesztéshez.

2. A turizmus specialitásai: interdiszciplinaritás, s a két leggyakoribb turizmusfajta részletezése

Már maga a turizmus is közismert, de nehezen definiálható fogalom. Ha el szeretnénk helyezni magát a turizmust, melyik tudományághoz tartozik inkább – annak ellenére, hogy gazdasági szempontból a terciér szektorban ölt valódi szerepet – nemigen tudnánk súlyozni, interszektoralitása révén minden – ipari, mezőgazdasági, szolgáltatási, kutatás-fejlesztési – gazdasági szektorban jelen van. A turizmus, mint tudomány, más néven turizmológia transzdisciplináris jellemzőit legszemléletesebben Michalkó Gábor írja le Turizmológia (2012) című könyvében.

Ezt a transzdiciplinaritást a horgászturizmus esetében értelmezni például így lehetne: Ha egy kutatás egy település horgászturizmusának fejlesztését szeretné pontosan feltárni, akkor valószínűsíthető, hogy nemcsak egy kutató fogja magára vállalni a feladatot, mert több részterület precíz szakmai ismeretére lesz egyidejűleg szükség úgy mint hidrológus, geográfus, vízgazdálkodási szakember, de a horgászpiac sajátosságait értékelő tudományterületek művelői is részt fognak venni: közgazdaságtudomány, vezetés és humán erőforrás menedzsment, pénzügy, marketing. Tehát a sikeres turizmus alapja a tudományágakon átívelő transzdiciplináris gondolkodás (Michalkó, 2012).

A turizmus fogalmának definiálását a múltba visszanyúló számos változat után a WTO (World Tourism Organisation) fogadta el, melyet a Hágai Nyilatkozatban tett közzé 1989-ben. Tömör, általános megfogalmazásban (Lengyel, 2004: 79): „A turizmus magában foglalja a személyek lakó- és munkahelyen kívüli minden szabad helyváltoztatását, valamint az azokból eredő szükségletek kielégítésére létrehozott szolgáltatásokat.”

Ez a definíció Várhelyi Tamás szerint részben még mindig korszerű, részben viszont problematikus, ugyanis abban a tekintetben megállja a helyét, hogy a szolgáltatásokra helyezi a hangsúlyt. Ami viszont problémásabb az a lakóhely és munkahely fogalma, miszerint a mai világban sokaknak több városban is van lakása, ezért az adott év egy részét az egyik helyen, más részét másik helyen töltik (Várhelyi, 2009). Ezek alapján a következő definíciót fogalmazta meg, ami a mai kor realitásának jobban megfelelő lehet (Várhelyi, 2009: 15): „A turizmus a szabadidő eltöltése céljából, vagy ahhoz hasonló célból az állandó tartózkodási helyen (helyeken) kívül igénybe vett szolgáltatások és az ezzel kapcsolatos utazások összessége.” Az elmúlt húsz-harminc évben a turizmus típusainak meghatározására számos kísérlet született. A tipológiák besorolására sokféle szempontot lehet figyelembe venni, vannak melyek kifejezetten a látogatókra koncentrálnak, vannak, melyek a turisztikai termékeket, szolgáltatásokat csoportosítják; ennek megfelelően egyszerűbbek vagy összetettebbek. A legkézenfekvőbb módszer a turisták származási országa, illetve a választott úti cél szerinti összehasonlítás. Ennek alapján megkülönböztetünk belföldi és nemzetközi turizmust. A belföldi esetében a küldő- és a célterület ugyanabban az országban található, a nemzetközi turizmus esetében pedig nem. A horgászturista lehet egyaránt belföldi vagy külföldi, a lényeg, hogy érvényes horgászati jogosultságot igazoló dokumentummal rendelkezzen (Michalkó, 2004; Michalkó, 2012).

A turizmust a keresleti oldal választásai szerint szabadidős turizmusra és hivatásturizmusra szokták bontani. Mindazokat a turisztikai tevékenységeket a szabadidős turizmus alatt tárgyaljuk, amelyek az emberek munkaidején kívüli, legtöbbször önálló döntésen alapuló időfelhasználásból erednek. Alapvető célja a kikapcsolódás, pihenés, a szabadidő eltöltése akár aktívan, akár passzívan. Fontos sajátossága, hogy az együttutazók köre baráti, rokoni kapcsolatból kerül ki. Az idegenforgalom legjelentősebb részét ez a kategória teszi ki. Másik nagy fajtája a hivatásturizmus. A hivatásturizmus az egyén foglalkozásával kapcsolatos helyváltoztatások során végzett szakmai és szabadidő-tevékenységek együttese. A

szakirodalom ide sorolja az üzleti tárgyalástól kezdve a konferencia részvételig, a szakma képviselőinek az utazását is. Ebben az esetben általában a munkaadó fedezi a helyváltoztatáshoz és vagy az otléléhez szükséges kiadásokat (Michalkó, 2004; Michalkó, 2012). A turizmus két fajtája között is létezhetnek olyan esetek azonban, amikor nem egyértelmű a turizmus típusának besorolása.

Nagyon fontos még egy más nézőpontú turizmus felosztást megemlítenünk. Ez a turizmusnak két nagy formáját különíti el, mely már igen régi és vitatott bizonyos szakmai körökben: a tömegturizmust és az alternatív turizmust. A tömegturizmushoz tartoznak azok a szolgáltatások, amelyeket nagy tételben, legtöbbször standardizálva, közel azonos élményt nyújtva állítanak elő. Itt fontos megjegyezni, hogy nem a résztvevők számán van a hangsúly, hanem sokkal inkább a szerezhető élmények sematikus kínálatán, az attrakció környezetének hasonlóságán, valamint az egyéni igények minimális kiszolgálásán. Az idő túlhaladt a tömegturizmus kínálta szolgáltatásokon, mára leginkább elvesztette jelentőségét, az érdeklődés szöges ellentettjére, az alternatív turizmusra terelődött. Az alternatív turizmus lényege, hogy a szolgáltatók jobban odafigyelnek az egyéni igényekre, közvetlenebb viszony alakul ki a turista és az őt körülvevő környezet között, valamint mélyebb emberi viszonyok alakulhatnak ki a vendég és a vendéglátó között. Az alternatív turizmus számos turizmusforma összefoglaló elnevezése is, ide tartozhat például az örökségturizmus, kulturális turizmus a falusi turizmus (tágabb értelmezésben vidéki turizmus), és az ökoturizmus. A két fő fogalmat nem lehet teljesen szétválasztani, hiszen a turizmus ezen besorolásai között lehet átfedés. Példának okáért az alternatív turizmus olyan területeken is megjelenhet, mint a gízai piramisok látogatása, vagy tengerparti nyaralás közben, de ezekben az esetekben olyan különleges igényeknek a kielégítésére kerül sor, amelyek szerint a turista egyedi igényeinek, képességeinek a kiszolgálása a cél, például: tevelés vagy búvárkodás (Michalkó, 2004; Michalkó, 2012; Fekete, 2006).

A horgászturizmus egyértelműen az alternatív turizmushoz sorolható, hiszen teljes mértékben egyedi igényeket elégít ki. Egy adott vízterület horgászhelyei, a horgászás módszerei, készségei vagy éppen a horgászandó hal fajtája, kiegészítő programok igénybevétele, a szállás módja, helye, mind a horgász saját elképzelésén múlnak és maga alakítja ezeket. Az alternatív turizmus azon tulajdonságát is hordozza még, miszerint nem előre megtervezett, sematikus menetrend szerint történik a vendég kiszolgálása. Ez kifejezetten jellemző a horgászatra, hiszen helyzet- és körülményfüggő (víz adottságok, időjárás, szolunáris naptár), hogy éppen milyen módszert vagy melyik horgászállást választja a turista.

Tehát megállapítható, hogy a horgászturizmus lehet egyaránt külföldi és belföldi irányultságú, a szabadidős turizmushoz sorolható és ezen belül is az alternatív turizmus részét képezi. Ez a meghatározás meglehetősen tág a lehetséges horgászturizmus besorolások közül, számos egyéb szempont figyelembevételével újabb kissé pontosabb meghatározásokat alakíthatunk ki.

3. A horgászturizmus

3.1. A horgászturizmus definíciója

A hazai turisztikai szakirodalomban a horgászturizmus definícióit nehéz fellelni, ilyenek ugyanis elvétve léteznek. A definíció előállításához nem elég turisztikai szakembernek lenni, de egyik fontos feltétele a horgászat pontos ismerete. Így leginkább az azt művelők és a tudományos szakma találkozása adja meg azt a közeget, melyben vélhetőleg kikristályosodik egy a szakmában megvitatott és elfogadható definíció.

Egy definíció Füstös Gábortól: „A horgászturizmus olyan aktív szabadidős tevékenység, amely vízen vagy vízparton történik, egyetlen célja a halfogás, és általában kapcsolódik hozzá helyszíni szolgáltatások igénybevétele.” (Füstös, 2010: 2).

A Mernői Kar Ökonómiai és Vidékfejlesztési Intézetének gazdasági és vidékfejlesztő agrármérnök szakán folyó képzés keretében a szerző vezetésével egy volt szakdolgozó, Pölös Mihály alkotott (témavezetői felkérésre) egy definíciót, mely a horgászturizmus megfogására, mérhetőségére helyezi a hangsúlyt: „A horgászturizmus olyan, az állandó tartózkodási helyen (helyeken) kívül, vízen vagy vízparton történő aktív szabadidős tevékenység, mely egyetlen célja a halfogás és általában kapcsolódik hozzá helyszíni szolgáltatások igénybevétele.” (Pölös, 2015: 15).

Mint minden definíció, ez is kritizálható, hiszen bár pontos abban a tekintetben, hogy az UNWTO szabályrendszere szerint tekint a turistára (állandó tartózkodási helyen (helyeken) kívüli aktív szabadidős tevékenységet emleget, melynek egyetlen célja a halfogás. A halfogás tekintetében azonban nem pontos a definíció, lehetne mélyebben és pontosabban fogalmazni, hiszen a nemzetközi szakirodalom nagyon sok figyelmet szentel az ún. „catch and release” technikájú halfogásra (fogd meg és engedd vissza), és külön fejezeteket, cikkeket szentelnek a visszaengedett halállomány sorsára pl. (túlélési arányok, gazdaságossági számítások) (Cook et al., 2006). Ezt a fogástípust hazánkban is érdemes lenne komolyabban górcső alá venni és tüzetesebben vizsgálni a tapasztalatokat a nemzetközi jó gyakorlatok hatására.

Valószínűleg beletartozónak lehet gondolni ebbe a logikai menetbe, hiszen a turizmus lényege az élményszerzés, ami a kifogás pillanatában már megvan a turistának, de hogy a megfogott hal visszaengedése (amennyiben életképes) például befolyásolja-e a horgászturizmus ökoturizmushoz vagy fenntartható turizmushoz való sorolását, arról már egy újabb vitát lehetne nyitni.

3.2. A horgászturizmus alanya: a horgászturista

Mindenki számára magától értetődő, hogy a horgászat szabadidős tevékenység, mely végezhető hobbiból, de akár sport céllal is. A horgászatot a helyi lakosok éppúgy végezhetik mint a lakóhelyüktől távolabbról érkező turisták a már emlegetett érvényes horgászati jogosultság megléte az egyedüli kritérium. Ha a helyi lakosság jár érvényes engedéllyel horgászni, pecáznai a közeli tóhoz, folyóhoz

és ott hódol szenvedélyének, az a szabadidős tevékenység nem számít bele a horgászturizmusba. Horgászturizmusról kizárólag akkor van szó, ha az abban részt vevő személy állandó lakhelyét elhagyja és lakóhelyétől távol (nincs meghatározva a pontos távolság kritérium) keres fel tavat vagy folyóvizet (vagy mesterséges vizet) horgászati céllal (és érvényes engedéllyel) és ott kereskedelmi szálláshelyen tölt legalább egy éjszakát. Ez a horgászturista a turizmusban már biztosan részt vesz, az a kérdés, hogy belföldi vagy külföldi horgászturista-e. Amennyiben a horgász az országon belül utazik el horgászni és foglal hazai szálláshelyet és legalább egy éjszakát a meglátogatott helyen tölt, úgy belföldi turistának számít, míg ha a turista állandó lakhelye külföldön van, és úgy érkezik hazánkba horgászni és tölt el több napot egy kereskedelmi szálláshelyen, akkor nemzetközi horgászturistának számít.

Az a személy (akár külföldi, akár belföldi), aki horgászni érkezik lakhelyétől távolra érvényes engedéllyel rendelkezik, de kereskedelmi szálláshelyet ehhez nem vesz igénybe a tartózkodása alatt, nem számít horgászturistának. Ilyen eset lehet, ha a személyt egy barátja meghívta, hogy nála töltsön el egy-két éjszakát.

A horgászturizmus keresleti oldalának kutatása igen nehéz feladat, mert az érvényes horgászengedély megvásárlásának a ténye még nem elegendő arra, hogy a személyt egyértelműen horgászturistának tekintsük, ahhoz szükséges lenne minden egyes esetben ismerni a pontos lakhelyét és azt tudni hogy az adott személy kereskedelmi szálláshelyet biztosan igénybe vesz-e, vett-e a tartózkodása során. Míg az előbbi talán megoldható a jelenleg már három éve működő TUHÍR rendszeren keresztül, az utóbbi, a turista szálláshelyének pontos ismerete gyakorlatilag meg nem valósítható vállalkozás. (A szállásadók statisztikai adatszolgáltatási kötelezettségüknek köszönhetően a turisták számát és vendégéjszakáik számát gyűjtik, de azt, hogy milyen típusú látogatóról van szó az adott szálláshelyen lehetetlen kiszűrni, ahhoz magának a turistának kell nyilatkozni erről.) Így kutatható adatbázist leginkább saját primer kutatással lehet felépíteni, amely pénz és időigényes. Érthető, hogy csak kevesek vették és veszik az időt és fáradságot, hogy a hazai horgászturizmussal vagy annak egy kis területi szeletével foglalkozzanak. Eddig a hazai szakirodalomban fel-feltűnik egy-egy tanulmány, vagy prezentáció (Raffay, 2006; Glózik, 2013), de összehangolt kutatás megszervezésére Fűrész György 1999-es vizsgálata (Fűrész, 2002) óta nem került sor.

3.3. A horgászturizmus egyéb fontos szereplői

Az ágazati tárca mint szabályozószervezet rendkívüli fontossággal bír mind a hazai, mind a hazánkba látogató turisták (horgász)turisták döntéseinek kialakításában. Amennyiben gyorsan, hatékonyan és versenyképes áron tud horgászengedélyhez jutni a potenciális horgászturista, úgy nagy a valószínűsége, hogy a turizmus ezen ágát választja hazánkban és nem választ másik országok hasonló turisztikai termékei közül.

A horgászengedélyek kiadásának kérdésköre igen problematikus pontja a hazai rendszernek, így hatalmas előrelépést jelentett turisztikai szempontból, hogy 2014

áprilisától a NÉBIH bevezette, hogy turista állami horgászjegyet internetes alapon is meg lehet vásárolni a TUHIR rendszerében mind hazai, mind külföldi állampolgárnak. Ennek további bonyodalmi (vizsga, éves horgászjegy) nem a tanulmány témakörét érinti, így ezzel a továbbiakban a szerző nem kíván foglalkozni.

Az országos szakmai szervezetek mint a Magyar Országos Horgász Szövetség (MOHOSZ) és megyei szervezeti igen fontos munkát végeznek és irányítják rá a figyelmet erre a területre.

4. A horgászturizmus hovatartozása a turizmus rendszerén belül

4.1. Horgászturizmus mint aktív turizmus

A szabadidős turizmus egyik formája, lehet aktív vagy passzív. Az aktív turizmus a turizmusnak az egyik legsokrétűbb és legösszetettebb terméktípusa. Erre a turisztikai kínálatra jellemző, hogy más turisztikai termékekkel összekapcsolódva jelenik meg (Magyar Turizmus Zrt., 2014). Máiig nincs egységesen elfogadott kategorizálása (Marton–Jónás–Berki, 2013).

Michalkó Gábor megfogalmazásában: „Az aktív turizmus alatt értendő minden olyan turisztikai tevékenység, amelyben az egyén élményszerzési célból eredő, nem rutinszerű mozgása a mindennapi térpályán kívül eső térben költésével egybekötve valósul meg.” (Michalkó, 2004: 168). A Magyar Turizmus Zrt. aktív turizmusról szóló szakmai segédlete pedig így fogalmaz: „Az aktív turizmus olyan turizmusforma, amely esetében a turista utazásának motivációja valamilyen fizikai aktivitást igénylő szabadidős vagy sporttevékenység gyakorlása.” (Magyar Turizmus Zrt., 2014: 1).

A definíció alapján kiderül, hogy az aktív turizmus gyűjtőfogalmat képez. Számos turisztikai tevékenység és kínálat tartozik ide. Komplexitása abban fogalmazható meg, hogy a kínálati formák a természetben való pihenéssel, kikapcsolódással, sportolással, valamint aktív mozgásformákkal kapcsolatosak. Az alábbi 1. táblázat jól szemlélteti, hogy turizmusnak miért legösszetettebb formája az aktív turizmus (Michalkó, 2004).

1. táblázat: Az aktív turizmus fogalomkörébe tartozó turisztikai termékek

Vízi turizmus	Horgászturizmus	Lovasturizmus
Kerékpáros turizmus	Vadászturizmus	Síturizmus
Golfturizmus	Természetjárás	Egyéb (pl. kaland vagy extrémturizmus)

Forrás: Michalkó (2004: 140)

Az aktív turizmus különböző formáinak a közös pontja valamilyen természeti erőforráshoz köthető. Ez alapján elmondható, hogy a termék bázisa lehet a természeti környezet valamely eleme (például: folyó, vagy állóvíz, ide vonatkozóan; a vízi turizmus, horgászturizmus, vagy egyéb kaland- és extrémturizmus). Továbbá a természeti környezet betöltheti az attrakció

háttérkörnyezetét is, például: kerékpáros turizmus vagy természetjárás (Fekete, 2006; Marton–Jónás-Berki, 2013).

A horgászturizmus egyértelműen egy a többfajta turisztikai termék közül, mely az aktív turizmushoz tartozik. A Michalkó-féle gondolatkörbe illeszkedik a horgászturizmus, hiszen élményszerzés céljából kel útra a turista, nem rutinszerűen, és vélhetően költsége is van a horgászturistának a meglátogatott vízhez kötődően (engedély, szállás, felszerelés, esetleges egyéb kiegészítő programok). A Magyar Turizmus Zrt. nézőpontjának középpontjában a „valamilyen fizikai aktivitást igénylő szabadidős vagy sporttevékenység gyakorlása” áll. A horgászturizmusban a fizikai aktivitás kétségtelenül jelen van, bár ezt elismerni leginkább csak a tevékenységet gyakorlók szokták.

A sporttevékenység kérdéskörét is érdemes lehet megvizsgálni a horgászturizmus kapcsán. Sporttevékenységről lehet-e beszélni általában a horgászturizmus kapcsán vagy csak egyedi eseteket lehet annak minősíteni? A szerző álláspontja szerint leginkább egyedi esetekről lehet megállapítani a pontos hovatartozást és az általánosítást inkább kerülni kellene, míg nem áll rendelkezésre a szakmai anyagokból számszerűleg az a kritikus mennyiség, mely sporttevékenységnek minősíti, ami már lehetővé teszi az elfogulatlanság mentes kategorizálást.

A hazai szerzők nagy része, és e munka szerzője is a horgászturizmust az aktív turizmus részeként kezeli.

4.2. A horgászturizmus mint a vízi turizmus szerves része

Ez a hovatartozás teljesen logikusnak tűnik, hiszen ennek a turizmusfajtának a lételeme a tavak, felszíni folyók, vagy nagyobb kiterjedésű medencével rendelkező állóvizek (tengerek és óceánok) megléte. Hazánk földrajzi adottságai nem teszik lehetővé a tengerhez kötődő horgászturizmust. Így a legutóbbi években bevezetett új, leginkább tengerhez és halászathoz kötődő turisztikai termék, a „pescatourism” (kereskedelmi célú halászathoz kapcsolódó turizmus) megjelenése hazánkban több okból sem várható: egyrészt mert a szabadvizeken a kereskedelmi célú halászat hazánkban nem engedélyezett (Magyar Közlöny, 2013), másrészt mert legáltalánosabban tengerhez kötődő formában emlegeti a turisztikai szakma. (A „pescatourism” a halászati tevékenység turisták előtt történő bemutatását jelenti, mely nagy érdeklődést vált ki a turisták körében (Európai Horgászati Szövetség, 2016; Lai et al., 2016).) A tanulmány szerzője szerint ma a „pescatourism” jelentéstartalma még nem teljesen egységes.

Legnagyobb állóvizeinken (Balaton, Tisza-tó, Fertő-tó, Velencei-tó), kisebb és nagyobb folyóinkon (pl. Duna, Tisza, Körösök), holtágainkon viszont virulnak a horgásztevékenységek és ezzel együtt a horgászturizmus is.

A vízi turizmus olyan terület, melynek értelmezése a szakirodalomban nem egyöntetű (Vasvári, 2016). Egy lehetséges definíciót választva: „A vízi turizmus alapvetően az aktív turizmus részét képező olyan turisztikai forma, illetve szabadidős tevékenység, melyben a turista vagy látogató turisztikai tevékenységét természetes és mesterséges folyó- vagy állóvizekhez köthetően végzi.” (Csapó–

Darabos, 2011: 2). Ebben az értelmezésben már az is látszik, hogy a szerzők az aktív turizmushoz sorolják a vízi turizmust és egyértelmű a terület folyó vagy állóvízhez való kötése is.

4.3. A horgászturizmus ökoturizmushoz kapcsolódása

Az ökoturizmus kérdésköre összetett, ennek a területnek máig sincs egységes definíciója (Váradi, 2016). Általában a természetközelség, természetvédelem, védett területek meglátogatása, felelősségteljes utazás, látogatás hívószavak mentén artikulálódnak a definíciók, előtérbe helyezve az érintett helyi közösségre gyakorolt társadalmi-gazdasági pozitív hatást, melyet ez a fajta turizmus kifejt. Magyarországon az utóbbi öt-tíz évben kezd kimondottan sok tanulmány születni ebben a témakörben, jelezvén, hogy hazánk adottságai bőven megengedik, hogy az ökoturizmusra koncentráljunk, s annak minden elemét kihasználjuk.

A soron következő néhány definíció korántsem tejeskörű kép a ma hazánkban fellelhető meghatározások közül, de mindenképpen egy irányt tükröz, és egy szemléletet, melyek egybecsengenek.

„Az ökoturizmus (természeti turizmus) a természetközeli területek, tájak illetve azok élővilágának bemutatására irányuló különleges turizmus, amelynél a természetvédelem és a turizmus ötvözete folytán a látogatóknak a természetközeli állapotú legszebb, leglátványosabb részeit mutatják be, elsősorban látványként olyan módon, - hogy valójában a kezelt területrészekre korlátozódjon a tartózkodásuk biztosítva ezzel a kezelt természetközeli területek zavartalan fennmaradását. Az ökoturizmusból származó bevételek jelentős részét a természeti, természetközeli területek megőrzésére, fenntartására kell fordítani.” (Országos Ökoturizmus Fejlesztési Stratégia, 2008 idézi Váradi, 2016: 12).

„Az ökológiai turizmus, vagy 'ökoturizmus' a környezetért felelősséget vállaló utazás és látogatás a viszonylag zavartalan természeti területeken, azok természeti, valamint jelen és múltbeli kulturális értékeinek élvezete és értékelése céljából, úgy, hogy kíméli azokat a látogatás hatásainak mérséklésével, valamint a helyi népesség társadalmi, gazdasági előnyökhöz való juttatásával.” (Pannon Egyetem, Aquaprofit Zrt., 2008: 12).

„Az ökoturizmus komplex megoldási lehetőséget kínál a védett természeti területek kezelői számára a vendégforgalom ellenőrzött keretek között tartására úgy, hogy a fejlesztésekből származó előnyökből a természetvédelem szervezetei mellett a helyi közösségek is részesülhetnek a felek kölcsönös megelégedésére. (...) az ökoturizmus egyaránt jelent egy gyűjtőfogalmat és egy szemléletet. Gyűjtőfogalomként a turizmus olyan különböző formáit jelenti, amelyek a természeti-biológiai erőforrások fenntartható használatán alapulnak az adott ökoszisztéma teherbíró képességén belül. Az ökoturizmus egyúttal egy szemléletet is jelent, amely a turizmus valamennyi formájának fenntarthatóvá tételét célozza, hogy a turizmus járuljon hozzá az ökoszisztéma megőrzéséhez, vagy helyreállításához, és ne járjon negatív hatásokkal a természeti és kulturális erőforrásokra.” (Kelemen, 2006: 10).

A horgászturizmust, a szerző meglátása szerint, az ökoturizmus részeként (is) lehet értelmezni. Ebben az értelmezésben egyértelműen meghatározó a horgászturizmus tere: ha mesterséges vagy bányatavakon, illetve nemzetközi folyóvizeken (Duna) zajlik, akkor kevésbé köthető ide; amennyiben védett területen működik pl. holtágak, természetvédelmi területek (Tisza holtág – Mártélyi Tájvédelmi Körzet, Szigetköz – Duna-Dráva Nemzeti Park), akkor egyértelmű a kapcsolat. A horgászturista viselkedésmódja, igényei alapján a hovatartozás inkább a felelősségteljes turizmus felé billenti a mérleget.

4.4. Horgászturizmus vidéki turizmushoz (falusi turizmushoz) kapcsolódása

A vidéki turizmus meghatározása sem egységes sem a hazai, sem pedig nemzetközi szakirodalomban.

Kulcsár (2006) hangsúlyozza, hogy a turizmust több szempont alapján lehet csoportosítani, és egyik szempontként kiemeli a turizmus megjelenési helyét, amely alapján megkülönböztet városon kívüli, azaz vidéki, illetve városi turizmust. „A vidéki turizmus a városokon kívüli területek idegenforgalmi szolgáltatásainak összessége.” A vidéki turizmuson belül is több változatot különböztethetünk meg: falusi turizmus, agroturizmus, ökoturizmus, tematikus utak (Kulcsár, 2006). Jól látható, hogy a vidéki turizmus meghatározásakor szorosan felmerül a falusi turizmus nevezéktan is. A tanulmány szerzője, ezen munka keretében nem kívánja a vidéki turizmus és a falusi turizmus nevezéktanának átfedéseit, definícióit taglalni, mert ennek feltérképezésére jóval nagyobb terjedelem lenne szükséges, csupán arra szorítkozik, hogy a horgászturizmus nézőpontjából keresse a kapcsolódási pontokat mind a vidéki, mind a falusi turizmushoz.

Könyves és Müller (2001) megfogalmazása szerint a „falusi turizmus nem más, mint termékek, szolgáltatások és tapasztalatok, élmények előállítása és fogyasztása, amely elsősorban a vidéki/falusi közösségek természeti és kulturális erőforrásain alapul, azok fenntarthatóságának határait nem lépve át.” Kiemeli továbbá, hogy a falusi turizmus olyan gazdasági tevékenység, amely a helyi erőforrásokat felhasználva képes fejlődést indukálni a vidéki térségekben.

Ez utóbbi definíció alapján a horgászturizmus a vidéki/falusi turizmus részeként is értelmezhető, hiszen a turizmus ezen formája esetében is kiemelten fontos szerepet játszanak a helyi természeti és kulturális erőforrások, valamint a tapasztalatok és az élményszerzés. A horgászturizmus esetében gyakorta megtapasztalható, hogy a horgásztavak, holtágak egy-egy településen találhatóak közigazgatási szempontból, még akkor is, ha maguk a vizek a település közigazgatási határában (tehát kifejezetten messze a központtól) helyezkednek el. Ezek a települések többnyire vidéki, rurális területeken helyezkednek el. Így természetesen adódik a lehetőség, hogy a horgászturizmust jelentős részben a vidéki területen megvalósuló turizmushoz is kössük. Mindazonáltal nem minden esetben köthető a horgászturizmus szorosan településhez, de többnyire azért a legelhagyatottabb aktív turizmusban oly jól hasznosítható hegyek, hegycsúcsok is valamiféle közigazgatási vagy területi szintű egység területéhez tartoznak.

Amennyiben a településen felismerték a horgászturizmus mint turisztikai termék megjeleníthetőségét a meglévő természeti adottságra alapozva (pl. egy holtág vagy mesterséges halastó), illetve kiépítését akár a lakosok, akár a horgászegyesületek, akár az önkormányzatok bevonásával, akkor az adott településre/lakóközösségre még rengeteg feladat vár, hogy a meglévő erőforrást biztosan belevonják a turizmusba és ott színvonalas horgászturizmust tudjanak kialakítani. Hasonló esettanulmány ökoturizmus témakörben került feldolgozásra 2016-ban az ökoturizmus helyi rendszerének vizsgálatában (Kis-Tóth, 2016). Igen szerencsés, ha a horgászturizmusra a helyi adottságok meglétekor ráirányul a figyelem és a helyi szereplők együttes akarata hosszú évek munkájával fejlődési pályára állít egy-egy települést/közösséget rurális területen.

5. Összegzés

A horgászturizmus annak ellenére, hogy egy piciny szelete a turizmusnak nagy lehetőségek előtt áll hazánkban. Megállapítható, hogy ezidáig kevés definíció született a horgászturizmus meghatározására, s a meglévők is tovább pontosíthatók. A turizmusrendszer komplexitása révén, a horgászturizmus meghatározása nem egyértelműen megfogalmazható, besorolása a hazai szakirodalomban igen eltérő. A hazai szerzők nagy többsége az aktív turizmushoz sorolja vagy elnevezésében hobbiturizmushoz is kapcsolják. Létezik olyan osztályozás is, amely az ökoturizmus; a vidéki turizmus, vagy a vízi turizmus illetve a sportturizmus fajtái közt említi. A szerző véleménye szerint nehézkes a behatárolás, mert a különböző érintett turizmusfajták közül néhánynak még saját öndefiníciós problémája is van: mint például ökoturizmus, falusi turizmus, vidéki turizmus. Esetükben nincs meg a szakma által egyértelműen elfogadott, jól körülhatárolt definíció, ehelyett különálló definíciók sorába ütközik a tisztán látni akaró szakember. Így még nehezebb a horgászturizmus helyének, s vele együtt a turizmusrendszer egészének jelenlegi meghatározása.

A nemzetközi trendeknek megfelelően remélhetőleg hazánkban is egyre több tanulmány fog majd a horgászturizmus generálta gazdasági-társadalmi hatásokról szólni, s akár gazdaságossági számításoknak is helyt adhat a jövő, amikor is különböző fogásfajtákat lehet összehasonlítani például fenntarthatósági szempontok alapján.

Köszönetnyilvánítás

Köszönöm Pölös Mihály volt szakdolgozómnak, hogy figyelmemet ráirányította a horgászturizmusra és párbeszédével, közös munkákkal jelentősen hozzájárult, ahhoz, hogy a turizmus ezt a kis szeletét behatóbban megismerhessem és elméleti tudásomat elmélyíthessem ezzel a turisztikai termékkel kapcsolatosan.

Irodalomjegyzék

- Dömötör Zs. (2013): Horgászturizmus fejlesztése. <http://www.horgaszadatbazis.hu/horgaszadatbazis/Horgaszturizmus_fejlesztese_2013.doc>. (2015. 04.15.)

- Csapó J., Darabos F. (2011): Vízi közlekedés. In Veres L. (szerk.): Turizmus és közlekedés. <<http://www.eturizmus.pte.hu/szakmai-anyagok/Turizmus%20%C3%A9s%20k%C3%B6zleked%C3%A9s/book.html#d6e2384>>. (2016. 04.19.)
- Cooke, S. J., Danylchuk, A. J., Danylchuk, S. E., Suskie, C. D., Goldberg, T. L. (2006): Is catch-and-release recreational angling compatible with no-take marine protected areas? *Ocean and Coastal Management*, 49:(5–6), 342–354.
- Európai Horgászati Szövetség (European Anglers Alliance) (2016) honlapjának definíciója „pescatourism”-ról. <<http://www.eaa-europe.org/topics/socio-economics/angling-tourism.html>>. (2016. 12. 28.)
- Fehér I., Kóródi M. (2008): *A vidéki turizmus fejlesztése*, Szaktudás Kiadó Ház, Budapest.
- Fekete M. (2006): *Hétköznapi turizmus, a turizmuselmélettől a gyakorlatig*. Doktori (PhD) Értekezés. Nyugat-Magyarországi Egyetem Közgazdaságtudományi Kar, Sopron. <<http://mek.oszk.hu/04100/04167/04167.pdf>>. (2015.06.01.)
- Földművelésügyi Minisztérium (2015): Töretlen a turista állami horgászjegy népszerűsége. 2015 július 9.-ei cikk, FM Sajtóiroda, Budapest. <<http://www.kormany.hu/hu/foldmuvelesugyi-miniszterium/elelmiszerlanc-felugyeletert-felelos-allamtitkarsag/hirek/toretlen-a-turista-allami-horgaszjegy-nepszerusege>>. (2016.12.04.)
- Fürész Gy. (2002): A socio-ecological survey on fishing in Hungary’, prepared for the National Federation of Hungarian Anglers. <http://www.eaa-europe.org/files/angling-socio-brochure-high_7905.pdf> (2015.06. 06.)
- Fürész Gy. (2012): A horgászat helyzete, szerepe és jövője Magyarországon, Parlamenti előadás. <http://www.mohosz.hu/letoltesek/parlamenti_nyilt_nap_furesz_gy.doc>. (2015.06.04.)
- Glózik. K. (2013) Horgászturizmus Magyarországon. <http://www.vizhalemberek.hu/news/605/Dr._Glzik_Klra.pdf>. (2016.11.23.)
- Kabódi I. (2005): *Falusi turizmus*. Szegedi Tudományegyetem Mezőgazdasági Főiskolai Kar, Hódmezővásárhely.
- Kardos Z.-né (2011): *Turisztikai alapismeretek*. Szegedi Tudományegyetem Mérnöki Kar, Pannon Egyetem Georgikon Kar, Gazdálkodástudományi és Vidékfejlesztési Kar, Keszthely.
- Kelemen Z. (2006): Ökoturizmus – Önkormányzatoknak, civileknek, állami szervezeteknek. Magosfa Környezeti Nevelési és Ökoturisztikai Alapítvány, Vác.
- Kis K., Tóth A. (2016): Az ökoturizmus helyi rendszerének vizsgálata Poroszlón, különös tekintettel a Tisza-tavi Ökocentrum helyi gazdaságfejlesztési szerepének értékelésére. *Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek*, 13:(1), 73–91.
- Könyves E., Müller A. (2001): *Szabadidős programok a falusi turizmusban*. Szaktudás Kiadó Ház, Budapest.
- Kulcsár T.-né (2006): *Falusi turizmus ismeretek*. B+V (medical&technical) Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest.
- Laia M. B., Ciciaa G., Del Giudice T. (2016): Pescatourism, a sustainable tourist experience. *Journal of Cleaner Production*, 2016/133., 1034–1042.
- Lengyel M. (2004): *A turizmus általános elmélete*. Heller Farkas Gazdaságtudományi és Turisztikai Szolgáltatások Főiskolája, Budapest.
- Magyar Közlöny (2013): 2013. évi CII. törvény a halgazdálkodásról és a hal védelméről. 2013. évi 102. szám, 55444–55465. <<http://www.kozlonyok.hu/nkonline/MKPDF/hiteles/MK13102.pdf>>. (2016.05.04.)
- Magyar Turizmus Zrt. (2014): *Aktív turizmus*. Szakmai segédlet turisztikai partnereinknek. <http://itthon.hu/documents/28123/7654442/aktiv_turizmus_szakmai+seg%C3%A9dlet_final_2014-03-25.pdf/155dabcb-6b28-4062-9acb-93961e7f5d71>. (2016.12.29.)
- Marton G., Jónás-Berki M. (2013): *Aktív turizmus pozíciója a Balaton térségében*. Modern Geográfia, 2013/1. <http://www.moderngeografia.eu/wp-content/uploads/2013/02/ModGeo_2013_I_marton_jonasberki.pdf>. (2015.05.28.)
- Michalkó G. (2004): *A turizmuselmélet alapjai*. Kodolányi János Főiskola, Székesfehérvár.
- Michalkó G. (2012): *Turizmológia*. Akadémia Kiadó, Budapest.

- Pannon Egyetem Turizmus Tanszék, Aquaprofit Zrt. (2008): *Országos ökoturizmus fejlesztési stratégia*. Veszprém–Budapest.
- Puczkó L., Rátz T. (2000): *Az attrakciótól az élményig*. Geomédia Szakkönyve, Budapest.
- Puczkó L., Rátz T. (2005): *A turizmus hatásai*. Aula Kiadó, Budapest.
- Pölös M. (2015): *A horgászturizmus helyzete, jelentősége és fejlesztési lehetőségei Magyarországon, különös tekintettel Csongrád településre*. BSc. szakdolgozat (témavezető: Dr. Székely Andrea), Szegedi Tudományegyetem, Mérnöki Kar, Szeged.
- Raffay Z. (2016): Ökoturisztikai árnyékban. Az Alföld gyenge pozíciója Magyarország ökoturizmusában. In: Tamás J., Popp J. (szerk.): *Baranyi Béla 70.: a kapocs*. Debreceni Egyetem, Gazdálkodástudományi Kar, Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezettudományi Kar, Debrecen.
- Raffay Z. (2006): A horgászturizmus jelene és lehetőségei Magyarországon. In: Aubert A. (szerk.): *Fejlesztés és képzés a turizmusban: II. Országos Turisztikai Konferencia tudományos közleményei*. 2006.10.12.–2006.10.13. Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar Földrajzi Intézet, Pécs.
- Raffay Z. (2008): Possibilities of angling tourism in the Hungarian section of the Danube river. In: Veres. L. (szerk.): *Danube-Area Cohesion: I. EU Interregional International Scientific Conference*. 2007.07.04.–2007.07.05. Dunaújváros–Subotica. 261–270.
- Vasvári M. (2016): *Az Európai Unió által támogatott turisztikai fejlesztések és hatásainak vizsgálata alföldi mintaterületen*. PhD értekezés, Debreceni Egyetem, Földtudományok Doktori Iskola, Debrecen.
- Zubreczki D. (2005): *Ökoturizmus*. ELGOSCAR-2000 Környezettechnológiai és Vízgazdálkodási Kft., Budapest.